

Fulginiū. Haud procul inde in amœna planitie *Fulgi-*
nium se offert, *Fuligno* vernacule; sexaginta supra
Situs. centum stadiis Perusia distans. Tinna dividitur,
 flumine parvo & inglorio. Conditum est hoc
 oppidum in orbem, tribusque partibus habet
 monasteria DDD. Augustini, Francisci, Domi-
 nici; Templum item D. Feliciani, opus novum,
 satisque pulchrum. Ad situm pertinet Siliū illud:
 --- parvoque jacens sine mœnibus arvo
 Fulginia.

Publica o- Quem locum enarrans Marfus, ætate quidem
pera. Siliū muris eam caruisse; postea vero pulcherri-
 mis & optimis ait cinctam. In foro palatia sunt
 tria: In uno habitant VII-Viri *Fulginates*, ad quos
 primum civiles deferuntur controversiæ, Ma-
 gistratu fungentes bimestri: in altero Prætor,
 qui graviores causas dijudicat: cujus munus
 sex durat menses: in tertio Gubernator, cui
 summa potestas Pontificis nomine tribuitur.
Episcopa- Episcopatus fulget titulo. Illustravit plurimum
rus. nomen hujus urbis *Gentilis Medicus*, scriptis,
Clari Viri. quæ edita, celebris. Excisam à Perusinis anno
Res gesta. CIO CCXXCI scribit Blondus lib. Hist. XVIII,
 non sine gravissima indignatione Martini V P.
 M. qui Perusinos anathemate percussos expia-
 re noluit, nisi restituti urbi novis mœnibus.
 Ab eo tempore *Fulignum* semper floruit. Cen-
 sentur *Fulginates* eximie præ cæteris gentibus
 tragemata ex saccharo conficere, quæ vulgo *Ful-*
ginata vocant.

Hispellum. Quinque à Fuligno P. M. dextra situm est *Hi-*
spellum: quod *Spello* vernacule. In imperio est &
 ditione Perusinarum: ideoque anno CIO IO XXIX
 direptum à Philiberto Arausiorum Principe,
Res gesta. Karoli V Cæsaris Legato; anno autem CIO IO
 xxxvi, Pauli III P. M. jussu, mœnibus nuda-
 tum; eaque forma nunc jacet.

Affisium. Quinto ab Hispello lapide ostentat sese edi-
 to loco A S S I S I V M, dictum ab *Afi* monte pro-
 ximo, *Afesi* vulgo & *Sifi*. Municipium quondam
 Romanorum, Ptolemæo & aliis memoratum.
Viri clari. Patria est D. Francisci, ordinis Minoritarum
 conditoris. In fronte oppidi templum est excel-
 sis fornicibus conspicuum, ingentis molis, dicti
 S. Francisci memoriæ cultuique erectū, præsen-
 te atque annuente Gregorio IX summo Ponti-
 fice, architecto quodam Iacobo Germano. Di-
 vi cineres in infima æde (tres enim sunt ordine
 ascendentes; unde quanta totius Basilicæ altitu-
 do sit ac vastitas conijcere licet) magna venera-
 tione coluntur. At sub medii templi ara eos ja-
 cere hæc inscriptio indicat: *Sub isto altari requie-*
scit corpus B. Francisci fundatoris ordinis fratrum mino-
rum, sacris stigmatibus divinitus insignitum. Hinc in-
tus subter altare est una columna concava, in qua jacet
ampulla crystallina, in qua ampulla est una costa B. Io-
annis Baptiste, quam Dominus Papa Innocentius I V
suis propriis manibus collocavit. In D. Claræ templo
 simulachrum Christi crucifixi monstratur, dici-
 turque pro comperto collocutum cum D. Fran-
 cisco fuisse. Haud procul foro ædes ostendunt,
 in quibus natus fuerit D. Franciscus.

Affisium Episcopatus dignitate clarum. Vexa-
 tum adeo civilibus legitur discordiis, ut pene in-
 terierit. Est & hic sepulchrum Reginae Cypri; i-
 tem IX Sociorum D. Francisci: Bibliotheca in-
 super instructissima: domus quoque vetusta,
 quam *Iovis Pagan. templum* fuisse memorant. Ab
 Fuligno ulterius læva in parte *Trevi* invenitur.
 Olim hoc opidum *Mutuscæ* dicebatur. Virgilius
 libro VII Æneid.

Ereti manus omnis oliviferæque Mutuscæ.
Trebula post dicta; sed hæc *Trebula* non fuit *Tre-*
bula, ad quæ clades illata ab Hannibale Romanis.
Trebula enim calamitatis Romanæ memoria ce-
 lebris, fluvius est ultra Placentiam in Gallia To-
 gata, docentibus id omnibus Historiographis:
Mutuscæ autem Virgilio procul à *Trebula* sunt in
 Vmbria, prope Sabin: quæ & *Trebula*. Martia-
 lis *Trebulanum caseum* loquentem facit his verbis:

Trebula nos genuit, commendat gratia duplex;
Sive levi flamma, sive domamur aqua.
Humidam Trebulam vocat alibi idem Poëta:
Humida qua gelidas submittit Trebula valles:
Et viridis Cancris mensibus alget ager.

E regione *Trevi* Mons *Falco* est, oppidum amœ-
 nis in collibus; novum quidem, sed incolis fre-
 quens: quo B. *Clara*, Eremitarum ordinis virgo,
 fertur orta.

Tum in radicibus ejus collis, viaque quon-
 dam *Flaminia Bevania* est, *Bevagna* vulgo: *Meva-*
nia Livio, Tacito, Solino, Suetonio, Antonino,
 & aliis Latinis. *Mevania* natus est *Propertius*, ipso
 canente lib. IIII.

Vmbria me notis antiqua penetibus edit.
Mentior? an patria tangitur ora tue?
Qua nebulosa tuo inrorat Mevania Campo,
Et Lacus æstivis intepet Vmber aquis,
Scandentisque Axis?

Regionis quoque nomen est, cui primaria urbs
 cognominis *Mevania*. Territorium ejus armen-
 torum gregumque hodie est ferax. Erumpit
 hic è *Trebulanis* collibus *Clitumnus* fluvius lim-
 pidissimo copiosissimoque fonte. Observarunt
 veteres eum vicinos campos pabuli lætitia us-
 que adeo fecundare, uti boum prægrandium
 armenta proferant & pascant, & aquæ *Clitum-*
ni potæ boves candidos reddant, Plinio, Luca-
 no, Servio, Maronis commentatore, & aliis mul-
 tis id ipsum testantibus. Ex his quidem armen-
 tis, Romanis *Vmbriæ* victor eximios quosque
 tauros candidos reservare, & ad triumphalia
 sacrificia signare solebat, velut victimas opimas
 & ob faultum candoris omen in victoria læ-
 tissimas. Hos inauratis cornibus diademate &
 vittis redimitos ducebant in Capitolium trium-
 phantes Imperatores, & undis ex eodem amne
 sumtis perfusos, Iovi & Diis immolabant. At-
 que has ob causas *Clitumnus* hic pro deo cultus
 ab *Vmbria* fuit, cui non solum ædes, sed & lucos
 consecrasset vetustatem, ipse *Propertius* indi-
 cat, dum ita canit:

Qua formosa suo Clitumnus flumina luco
Integit, & niveos abluir unda boves.